

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

IMBIZO

**Mmogo re tšwetša
pele Afrika Borwa**

Sepedi

Mopresidente Jacob Zuma o file Polelo ya gagwe ya Maemo a Setšhaba Palamenteng, Motsekapa, ka Labone, 12 Dibokwane 2015.

"Ngwaga wa 2015 ke Ngwaga wa Tšhatha ya Tokologo le Kopano Modirong go Tšwetšapele Tokologo ya Ekonomi. Ke ngwaga wa go šoma ka maatla go aga Afrika Borwa ye e kopanego, ya temokrasi, ya go se kgetholle ka merafe, ya go se kgetholle ka bong le ye e atlegago. Gape ke ngwaga wa gore re ikgafe leswa go fedisa semorafe le tšohle tše di amanago le go se kgotlelanelo mo nageng. Gape ke ngwaga wa go beeletša kudu bokamosong bja rena, ka go ruta bana ba rena le baswa ka bohwa bja go huma bja naga ye.

- Mopresidente Jacob Zuma, Polelo ya Maemo a Setšhaba, 12 Dibokwane 2015

Mopresidente o utlolotše thulaganyo ya dintlha tše senyane go thuša go godiša ekonomi le go Iwantšha tlhogeko ya mešomo, tšona ke:

1. Go rarolla tlhohlo ya mohlagase.
2. Go tsošološa temo le tatelano ya boleng bja tshepedišo ya temo.
3. Go tšwetšapele kholego goba go oketša boleng bja lehumo la diminerale.
4. Phethagatšo ye e šomago gabotse kudu yeo ya khuetšo ya godimo ya Thulaganyotiro ya Pholisi ya Diintasteri
5. Go hlohleletša peeletšo ya lekala la praebete.
6. Go fokotša dithulano tša mešomong.
7. Go rarolla bothata bja kgonagalo ya Dikgwebo tše di Nnyane, tša Magareng le tše Dikgolo, dikoporase, dikgwebo tša metsesetoropong le tša magaeng.
8. Go kaonafatša Maemo le go tšweletšapele tema yeo e kgathwago ke dikhamphani tša mmušo, Mana-neokgoparara a Theknolotši ya Kgokagano ya Tshedimošo, goba go thoma ga marangrang a megalala, meetse, tlhwekišo le mananeokgoparara a dinamelwa.
9. Operation Phakiša yeo maikešo a yona e lego go godiša ekonomi ya mawatle le makala a mangwe.

MEŠOMO

Dipalopalo tša Kgoro ya Dipalopalo ya Afrika Borwa tša kotara ya go feta ya 2014 di bontšha gore go na le batho ba 15,3 milione bao ba šomago ka Afrika Borwa. Mešomo e gotše ka 203 000.

Peeletšo ya mmušo mo mešomong ya baswa le yona e šoma gabotse. Putseletšo ya Motšhelo wa Mošomo, yeo e thomilwego ka 2014 yeo e bego e lebišitšwe go baswa, e tšwela pele gabotse. Go kgopetšwe R2 bilione go fihla lehono ke bengmešomo ba bangwe ba 29 000 bao ba kgopeletšego baswa ba 270 000.

Go fihla ga bjale mmušo o hlotše dikgoba tša mešomo tše 850 000. Mmušo o kgauswi le go fihlelela selebanywa sa ngwaga sa dibaka tša mešomo tše milione o tee.

Mananeo a tikologo a go swana le Go šoma ka ditlakala, Go šoma mafelong ao a nago le menoga, Go šoma ka meetse, Go šoma ka mollo a hlotše dikgoba tša mošomo tše go feta 30 000 gomme maikemišetšo a wona ke go hlola dikgoba tše 60 000 tša mešomo nakong ya ngwaga wa ditšhelete wo o latelago.

MOHLAGASE

Mmušo o dira ka moo o ka kgonago go rarolla tlhohlo ya mohlagase gomme o šogane le bothata bja go hlaelela ga enetši mo nageng.

Mmušo o hlamile thulaganyo yeo e akaretšago dikarabo tša nako ye kopana, nako ya magareng le nako ye telele.

Thulaganyo ya nako kopana le ya magareng di akaretša go:

- kaonafatša tlhokomelo ya diteišene tša mohlagase tša Eskom
- oketša maatla a tšweletšo ya mohlagase
- laola nyakego ya mohlagase

Thulaganyo ya nako ye telele e akaretša go feleletša thulaganyo ya nako ye telele ya thulaganyo ye kgolo ya tšhireletšo ya mohlagase. Go tla ba le kimollo ya ditšhelete tša Eskom go e kgontšha go laola paka ya bjale. Mmušo o tla obamela kgafelo ya wona ya go fa Eskom R23 bilione mo ngwageng wo o latelago wa ditšhelete. "Phapoši ya Maano" yeo e hlongwilwego ke Kabinete ka Manthole 2014 e šoma ka tlhoko e sa khutše le Eskom go bea ka fase ga taolo mokgwa wa go aba mohlagase le go laola go kgaotša ga mohlagase.

METHOPO YE MENGWE YA ENETŠI

Go lebeletšwe theko ya godimo ya tisele, Eskom e editšwe go tlogela go šomiša tisele e šomiše gase bjalo ka mothopo wa enetši wa digenerethara tša yona.

Malapa le wona a hlohleletšwa go tlogela go šomiša mohlagase ba šomiše gase go apea, go ruthufatša le ditšhomiso tše dingwe. Go agwa ga diteišene tša mehlagase tše diswa – Kusile, Medupi le Ingula – di tla oketša dimekawate tše 10 000 tša maatla a marangrang a mohlagase wa naga.

Go fihla ga bjale mmušo o rekile dimekawate tše 4 000 go tšwa go Baabi ba Mohlagase ba go lkema, ba šomiša methopo ya go mpshafatšwa. Dinako tše tharo tša mathomo tše go iteka mahlatse tšhepedišong ya go reka mohlagase wa go mpshafatšwa e gokile go feta R140 bilione go tšwa go babeleletši ba praebete. Palomoka ya dimekawate tše 3 9000 ya enetši ya go mpshafatšwa le yona e humanwe, ka diprotšeke tše 32 ka maatla a ka godingwana ga dimekawate tše 1 500 e feditšwe gommme e kgokagantšwe go mararangrang a mohlagase. Eskom e feditše ka kago ya Sere Wind Farm, yeo e šetšego e aba dimekawate tše 100 go marangrang a mohlagase.

Ka Manthole 2014, mmušo o thomile go hwetša dimekawate tše 2 400 tša maatla a tlhagišo ye maatla ye mpsha ya malahla go tšwa go Baabi ba Mohlagase ba go Ikema. Tshepedišo ya go reka mohlagase wa dimekawate tše 2 400 wa tlhagišo ye mpsha ya gase e tla thoma mo kotareng ya mathomo ya ngwaga wo moswa wa ditšhelelete Palomoka ya dimekawate tše 2 600 tša maatla a mohlagase woo o fehlilwego ka meetse o tla hwetšwa Dinageng tše di Hlabologago tša Borwa bja Afrika (SADC).

TLHAKANYO YA ENETŠI

Malebana le thulaganyo ya nako ye telele ya thulaganyo ye kgolo, mmušo o tla latela gase, petroleamo, nyuklea, mohlagase wa go fehlwa ka meetse le methopo ye mengwe bjalo ka karolo ya tlhakanyo ya enetši Mmušo gape o nyakišiša thekišo ya mananeo ao a agilwego ka nyuklea a dimekawate tše 9 600 bjalo ka ge e dumelitšwe ke Thulaganyo ya Didirišwa yeo e Kopantšwego 2010 – 2030.

Mmušo o saenetše ditumelelano tša tselanelo ya mebušo gomme ya swara ditlhahlo tša dipontšho tša barekiši. Amerika, Korea Leboa, Russia, Fora le China ba tšweeditše ditšhišinyo tša bona ka nyuklea Dinaga tše ka moka di tla swaragana tshepedišong ya thekišo ya go kwagala, ye e bonagatšago gape ye botse ya go kgetha modirishane goba badirišane bao ba beakantšwego go amogela lenaneo la go aga nyuklea. Selebanywa sa mmušo ke go kgokaganya lekala la mathomo mo marangrang a mohlagase ka 2023, nako ya maleba gore Eskom e se sa šomiša dikarolo tše dingwe tša meago ya kgale ya mehlagase.

Malebana le mohlagase wa go fehlwa ka meetse, Protšeke ya mohlagase wa go fehlwa ka Meetse ya Grand Inga ka tirišano le Repabliki ya Temokrasi ya Congo di tlhagiša mohlagase wo o hlohliwego ka meetse wa go hlweka wa dimekawate tše 48 000. Afrika Borwa e tla ba le phihlelelo ya ka godimo ga dimekawate tše 15 000.

THEKGO YA MEBASEPALA

Mo ngwageng wa ditšhelete wa 2015/16 mmušo o file mebasepala ye e latelago thekgo ya ditšhelete ya mohlagase:

- Masepala wa Selete wa Amathole, Masepala wa Selete wa Alfred Nzo, Masepala wa Selete wa O.R.Tambo le Masepala wa Selegae wa Lukhanji ka Kapa Bohlabela, le Masepala wa Selete wa Ummzinyathi ka Kwa-Zulu-Natal.
- Go sa na le malapa a 3,4 milione mo nageng ao a se nago mohlagase.

PEAKANYOLESWA YA NAGA

Go dirilwe dikgopelo tša naga tša ka godimo ga 36 000 mo nageng go tloga mola mmušo o bulelagu nako ya bobedi ya sebaka sa go dira dikgopelo tša naga ka 2014. Nako ya mafelelo ya go dira dikgopelo ke 2019.

Mmušo gape o nyakišiša tlhako ya pholisi ya 50/50, yeo e šišinyago ditokelo tša maswanedi go batho bao ba dulago le go šoma dipolaseng. Dikgwebo tša Dipolaseng tše 50 di tla dirišwa bjalo ka diprotšeke tša teko. Go ya ka melao yeo e šišintšwego ye meswa, magomo a goba le naga e tla ba bontši bja dihektare tše 12 000.

Badudi ba dinaga tša ka ntle ba ka se dumelelwé go ba le naga ka Afrika Borwa eupša ba tla ba le maswanedi a go hiriša nako ye telele.

Molaokakanywa wa Taolo ya go ba le Naga o tla išwa Palamenteng ngwageng wo. Ka Lenaneo la Peakanyoleswa ya Naga, naga ya ka godimo ga dihektare tše 90 000 e abetšwe balemi ba dipolase tše di nnyane, badudi ba dipolaseng le bao ba dulago mošomong.

Tšhepetšo ya go thoma Kantoro ya Mosekasekipharephare e gare e tšwela pele, yeo e thomilwego go ya ka Molao wa Tekanyetšo ya Dithoto wa 2014. Ge e šetše e dirišwa mokgwa wa Moreki wa go Ithaopa-Morekiši wa go Ithaopa go lebeletšwe go rekišwa ga naga ke mmušo.

TEMO

Temo ke sehlohleletši sa kgolo le tšweletšo ye e sa hlaelego ya dijo. Mmušo o šomišana lelekala la praebeté go tšweletša Thulaganyo ya Tiro ya Pholisi ya Temo yeo e tlogo dira gore dihekthare tše milione o tee tše di sa šomišwego ka botlalo tša naga di kgone go tšweletša ka botlalo mo mengwageng ye meraro ye e latelago.

Mmušo o tla tšwetšapele tlhomo ya diphaka tša temo goba dikoporase le dihlapha ka go wo mongwe le wo mongwe wa mebasepala ya dilete ye e hlokago kudu ye 27 go fetola diekonomi tša magaeng.

Thekgo ya mathomo ya ditšhelete ya R2 bilione e abetšwe protšeke ya phaka ya temo. Mmušo o tla tšwela pele go oketša dithomelontle tša photošo ya ditšweletšwa tša temo, tše di bego di gola ka lebelo, kudu mebarakeng ye meswa ka Afrika le China. Mohlala, dikwano tša kgwebišano ya temo ya thomelontle ya mafela le diapola tša Afrika Borwa go ya go China.

Thomelontle ya diapola fela e akanyetšwa go kgoboketša R500 milione ya neeletšano ya ditšhelete mo mengwageng ye meraro.

GO TŠWELETŠAPELE BALEMİ BAO BA SA THOMAGO LE BAO BA SA LEGO BANNYANE

Ka Masepaleng wa Selete wa Vhembe ka Mesina, Mmušo wa Profenseng ya Limpopo o thekgile Sehlopha sa Nwanedi seo se nago le balemi ba 300 bao ba bjalago merogo ka godimo ga dihektara tše 1 300 ka nepo ya go dira kgwebo. Sehlopha se šetše se hlotše mešomo ya go feta 2 5000 ka ge temo ya merogo e nyaka bašomi ba bantši.

TŠWELETŠO

Sekema sa rena sa Peeletšo ya Difatanaga se buletše peeletšo ya lekala la praebete ya R24,5 bilione, gape se tšweleditše dithomelontle tša difatanaga le tša dikarolo tša tšona tša R103 bilione ka 2013.

Afrika Borwa e agile lekala la dikoloi la maemo a godimo lefaseng mo kontinenteng ya Afrika le go romela ntle dinageng tša go feta tše 152.

Lekala la letlalo le dieta le lona le oketšegile go ya go diphere tše 60 milione tša dieta, gomme dithomelontle di oketšegile ka 18% ye e nago le mohola wo mogolo go tekanetšo ya kgwebišano.

Mmušo o gafetše go feta R2,8 bilione go dikhamphani tša ka lekaleng la tšweletšo, ka Lenaneo la Koketšo ya Bophenkgišane bja Botšweletši. Ka go le lengwe, batšweletši ba gafetše go feta R12,4 bilione peeletšong ya lekala la praebete.

MEEPO

Phethagatšo ya palo ya mananeo a se makae a ka fase ga Kwano ya Tlhako ya Intasteri ya Meepo ye e Swarelelagoo, e hlotše khutšo le kholofelo ka lekaleng la meepo, yeo e lego seikokotlelo sa ekonomi.

Diforamo tša Thibelo ya Bosenyi bja Meepong di hlomilwe ka diprofenseng tša Leboa Bodikela, Limpopo, Foreisetata, Mpumalanga le Gauteng. Mmušo o tla tsenya tirišong dikwano tše di fihleletšwego le Borakgwebo le Bašomi, go akaretšwa tlhokomedišo ya mogolo wo o lekanego wa bosetšhaba.

TSOŠOLOŠO YA DITOROPO TŠA MEEPO

Palomoka ya R2,1 bilione e beetšwe thoko bakeng sa go tsošološa ditoropo tša meepo, ka R290 milione ye e dumetešwego ya mpshafatšo ya mešašana go la Mpumalanga, Leboa Bodikela, Gauteng, Kapa Leboa, Limpopo le Foreisetata.

Mešašana ye 133 e a lekolwa goba e beakanyetšwa go mpshafatšwa ka Lenaneo la Bosetšhaba la Thekgo ya Mpshafatšo. Mafelo a 32 a mpshafatšwa gomme diprotšeke tše 87 tša dintlo di a phethagatšwa go kgabaganya ditoropo tša meepo tše di filwego šedi ya mathomo.

Mmušo, lekala la meepo le Mokgatlo wa Dipanka wa Afrika Borwa di saenne Kontrakha ya Leago ya hlabollo ya madulo a batho a a swarelelagoo.

Mmušo gape o tšwelapele go aba thekgo ya hlabollo ya leago ka gare ga ditšhaba tša meepo. Thekgo ye nngwe e akaretša bokgoni bja sethekniki mabapi le Dithulaganyo tše di Kopantšwego tša Tlhabollo le hlabollo ya Mafelo a go lkgetha a Ekonomi.

Ditoropo tša meepo gape di thušwa ka tsenyo tirišong ya leano la kabo ya ditirelo tša masepala la 'Poelomorago go tša Motheo'. Mmušo gape o sekaseka tatelo ya dikhamphani tša meepo ya dithakete tša Tšhatha ya Meepo ya 2014.

Mmušo o kopantše dikelo tša khuetšo ya tikologo, dikgopelo tša meetse le ditokelo tša meepo gomme go beilwe bontši bja matšatši a 300 a ditumelelo tše ka moka gore di fiwe.

Mmušo o tla hloma Kantoro ya Tefišo ya Dikgoro ka moka go šogana le dingongorego le mathata a babeleletši.

DIKAMANO TŠA BAŠOMI

Kgoro ya Mešomo e tla sekaseka diphetho tša lekala la temo, dikgwa, tshireletšo ya praebe, makala a magolo a borekišetšo a le dikgwebjana. Molao wa Ditirelo tša Mešomo wa 2014 woo o hlomago semmušo tirelo ya setšhaba ya mešomo, o tla feleletšwa.

Gape molao o laola semmušo tirišo ya mekgatlo ye e nyakelago batho mešomo ya praebe le ditirelo tša mešomo ya nakwana, go thibela tlašo ya batho ba ba nyakago mešomo bao ba se nago kgonono.

Go tlaleletša, Molao wa Inšorense ya Go hloka mošomo wa 2001 o tla mpshafatšwa go kaonafatša dikholego go baholegi le go akaretša bašomedi ba setšhaba mo tirišong ya Molao.

DIKGWEBO TŠE DI NNYANE

Mmušo o tla beela thoko 30% ya magoro a maleba a theko ya mmušo a go reka go tšwa go di-SMME, dikoporase le go tšona dikgwebong tša metsesetropong le tša magaeng.

KGODIŠO YA DIKGWEBO TŠA BASWA

Mmušo o tla tšwelapele go godiša dibaka tša baswa. Mokgatlo wa Bosetšhaba wa Tlhabollo ya Baswa o abetše dikgwebo tše nnyane tša go laolwa ke baswa tše 765 R25 milione mo ngwageng wa go feta wa ditšelete naga ka bophara.

Mokgatlo wa Bosetšhaba wa Tlhabollo ya Baswa o dirile kamano le Koporase ya Tlhabollo ya Intasteri le Mokgatlo wa Matlotlo a Dikgwebopotlana go tšweletša R2,7 bilione go thekga baswa ka ditšelete.

MANANEOKGOPARARA

Lenaneo la Bosetšaba la Tšweletšopele ya Mananeokgoparara le tšwela pele go ba sehlodi se segolo sa mešomo le sehloholeletši sa kgolo ya ekonomi.

Meetse ke mothopo wo bohlokwa wa kgolo ya ekonomi le bophelo bjo bo kaone. Diprotšeke tše mmalwa tše maikemisetšo a tšona e lego go aba meetse ao a ka šomišwago ka dintastering le ka malapeng di dikgatong tša phethagatšo goba thulaganyo go dikologa naga. Diprotšeke tše kgolo di akaretša Protšeke ya Meetse ka Kapa Bohlabela, Letamo la Jozini go la Umkhanyakude ka KwaZulu-Natal le diprotšeke tša Bushbuckridge ka Mpumalanga le Kgato ya Mathomo ya Koketšo ya Meetse a Dikwena tša Mokolo ka Limpopo.

Go dirilwe kgatelopele go kaonafatša kabelo ya meetse go mafelo ao a amilwego ke tlhaelelo, a bjalo ka Masepala wa Selete wa Makana ka Kapa Bohlabela, Masepala wa Selete wa Ngaka Modiri Molema ka Leboa Bodikela le Giyani ka Limpopo, moo go abilwego meetse go metse ye 55 ka Diphalane 2014.

GO HLOMA MARANGRANG A MEGALA

Ngwaga wa 2015 e tla ba mathomo a legato la mathomo la tlhomo ya marangrang a megala. Mmušo o tla kgokaganya diofisi mo mebasepaleng ya diletše ye seswai. Yona ke Ngaka Kenneth Kaunda ka Leboa Bodikela, Gert Sibande ka Mpumalanga, O.R. Tambo ka Kapa Bohlabela, Pixley ka Seme ka Kapa Leboa, Thabo Mofutsanyane ka Foreistata, Umgungundlovu le Umzinyathi ka KwaZulu-Natal, le Vhembe ka Limpopo. Mmušo o kgethile Telkom bjalo ka mokgatlo wa ketapele go thuša ka go hloma marangrang a megala.

PABALELO YA MEETSE

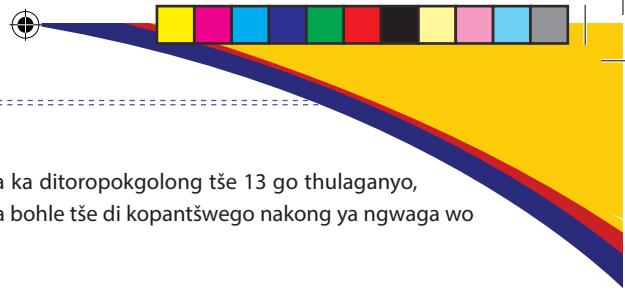
Mmušo o eletša batho ka moka mo nageng go babalela meetse. Lerothi le lengwe le le lengwe le bohlokwa. Naga e lahlegelwa ke R7 bilione ka ngwaga go tahlegelo ya meets. Kgoro ya Meetse le Tlhwekišo e tla tlhahla bašomedi goba boradipompo bao ba tla lokišago dipompo tše di dutlago mo ditšhabeng tša selegae.

MANANEOKGOPARARA A DITSELLA

Kgoro ya Dinamelwa e tla šomiša R9 bilione go Thušo ya Tlhokomelo ya Ditsela tša Diprofense goba Lenaneo la Sihamba Sonke le R11 bilione go mpshafatšo le tlhokomelo ya ditsela tše di se nago le dikgorwana tša go lefiša.

Tshelete ya ka godimo ga R6 bilione e tla šomišwa ka ditoropokgolong tše 13 go thulaganyo, kago le tshomiso ya mararangrang a dinamelwa tsa bohole tše di kopantswego nakong ya ngwaga wo wa ditshete.

MANANEOKGOPARARA A DIKOLO

Mmušo o tla tšwelapele go kaonafatša mananeokgoparara ka dikolong le diinstitušeneng tsa thuto ya godimo go hlola tikologo ye e loketšego go ithuta le go ruta.

Ka Protšeke ya Kabo ya Mananeokgoparara a Dikolo ye e Akgofisitšwego, yeo e lego karolo ya Thulaganyo ya Mananeokgoparara a Bosetšhaba, dikolo tše diswa tše 92 di feditšwe go fihla ga bjale gomme tše 108 di sa agwa.

Dikolo tsa go balelwga go 342 di amogetše meetse la mathomo, dikolo tše 351 di amogetše tlhwekišo ya seriti mola tše 288 di tsenyeditšwe mohlagase.

Mmušo o hlaotše mafelo a 16 a kago ya dikhamphase tše diswa tše 12 tsa Dikhioletše tsa Thuto le Tlhahlo tsa Sethekniki le Profešene le mpshafatšo ya dikhamphase tše pedi tše di lego gona.

Gape mošomo o tšwela pele go hloma diyunibesithi tše diswa tše tharo, Sol Plaatjie ka Kapa Leboa, Yunibesithi ya Mpumalanga le Yunibesithi ya Disaense tsa Maphele le tsa go Amana Nao ya Sefako Makgatho ka Gauteng.

GO ABELA SETŠHABA DINTLO

Mmušo o tšwela pele go abela batho dintlo. Ka 30 Lewedi 2014, go be go šetše go abilwe dintlo tše 50 000 tsa thušo ya ditshete le dintlo tsa go rekega.

Mmušo gape o tla abela bagale ba sešole dintlo tše 5 000. O tla šoma gape go fediša tšhaleonthago ya mangwalobohlatse a bong a dintlo tsa pele le tsa morago ga 1994.

OPERATION PHAKISA

Mmušo o tsebišitše mananeo a mangwe a boithomelo go phethagatša Thulaganyo ya Tšweletšopele ya Bosetšhaba. *Operation Phakisa* ke mokgwa wa laporatori wo o tšweletšago dipolo go peakanyo le phethagatšo ya mananeo. Maikemišetšo a *Operation Phakisa* ka ekonomi ya lewatle ke go dira gore e bulele kgwebo ya dikepe, mareahlapi, temo ya meetseng, meepo, oli le gase, makala a payotheknolotši le a boeti.

Mmušo a gafetše peeletšo ya R9,2 bilione mo nyakišišong ya gase le oli ka boemakepeng bja Saldanha bjalo ka karolo ya protšeke ya *Operation Phakisa*. *Operation Phakisa* go Protšeke ya Koketšo ya Kliniki ya Maleba e ikemišeditše go godiša bo-kgoni, bokgontšhi le boprofešenale ka dikliniking. Mmušo bjale o tla nyakišiša *Operation Phakisa* ka lekaleng la meepo., gomme wa šomišana le lekala la meepo go tšweletša ditharollo tsa go hola bohole tsa methopo ya dimineralo tsa naga.

MAPHELO

Mo mengwageng ye mehlano ya go feta, mmušo o fihleletše dikatlego tše kgolo tlhokomelong ya maphelo.

Ngwaga wo, re ya go thakgola lenaneo le legolo la go fetola dilo kgahlanong le Bolwetši bja Mafahlala (TB), ka nepo ya go ikgetha go ditšhaba tše tharo, basenyi mafelong a Ditirelo tša Tshokollo, bašomi ba meepong le badudi ba ditoropong tša meepo.

Twantšhong ya leuba la HIV le AIDS, khamphani ya dihlare ya mmušo, Ketlaphela, e hlomilwe gomme e tla tše karolo kabong ya daintiretrobaerale go Kgoro ya Maphelo.

GO TŠEA KAROLO LETŠATŠING LA MAPHELO

Ka la 10 Mopitlo 2015, re tla tše karolo Letšatšing la Maphelo, moletlo wa boditšabatšhaba woo o tšweleditišwego pele ke Mokgatlo wa Lefase wa Maphelo. Letšatši le gape le nyalana le segopotšo sa go hloma semmušo ga Mopresidente Mandela bjalo ka Mopres dente yo a kgethilwego ka tsela ya temokrasi ka 1994.

TWANTŠHO YA BOSENYI LE BOMENETŠA

Go dirilwe kgatelopele twantšhong ya bosenyi kgahlanong le basadi le bana. Lekala la Dinyakišišo tša Dikgaruru tša Malapa, Tšhireletše ya Bana le Melato ya Thobalano la Ditirelo tša Maphodisa a Afrika Borwa/SAPS le netefaditše dikahlolo tša bophelo ka moka tše 659 go basenyi ba melato yeo e lebanego le basadi le bana.

Le ge e le gore Naga ya temokrasi e lemoga tokelo ya ditšhaba go ipelaetša. e kgopela gore maipelaetšo a dirwe ka fase ga molao gomme e be a khutšo bjalo ka ge go hlalošitšwe ka Molaotheong.

Maphodisa a bušeditše taolo ka katlego ditiragalo tše 13 575 tša maitshwaro a setšhaba , tše di bopšago ke ditiragalo tše 1 907 tša go se be le khutšo le tše 11 668 tša khutšo.

BOMENETŠA

Komiti ya Ditona yeo e lego Kgahlanong le Bomenetša, e tšwela pele go Iwantšha bomenetša. Mmušo o tsebišitše diinstitušene tše šupa tša go Iwantšha bomenetša le dikarolwana tše 17 tša molao tše maikemisetšo a tšona e lego go thibela bomenetša.

Mo ngwageng wa ditšhelete wa 2013/14, batho ba 52 ba bonwe molato ka melato ya go akaretša ditšhelete tša ka godimo ga R5 milione.

Bašomi ba mmušo ba 31 ba bonwe molato mo kotareng ya mathomo ya 2014/15 gomme ditaelo tša thibelo tša boleng bja R430 milione di fihletšwe.

Go thibela bomenetša le go tšwetšapele pušo ya maitshwaro, Mopresidente Zuma o saenne Molao wa Taolo le Tshepedišo ya Mmušo woo magereng a tše dingwe o thibelago bašomi ba mmušo go dira kgwebo le Mmušo.

BOHODU BJA DITŠHUKUDU

Kabinete e amogetše magato a bogale ebile e le a kopantšwego go thibela bohodu bja ditšhukudu ka nageng. Magato a akaretša ditshepedišo tša mohlakanelwa tše di tšwelago pele le dinagamabapi tše bohlokwa, kgoboketšo ya bohlodi ye e kaonafetšego le go oketša tshireletšo mašokeng a diphoofolo a bosetšhaba le a diprofense moo go nago le ditšhukudu.

TAOLO YA MELLWANE LE DIKARATA TŠA BOITSEBIŠO

Mmušo o dirile kgatelopele ye kgolo ka go hloma Mokgatlo wa Taolo ya Mellwane, go laola mafelo a ka moka a botseno le go kaonafatša tshireletšo.

Go tšwelapele go kaonafatša phihlelelo ya dipukwana tša boitsebišo, badudi go thoma ngwaga wo ba tla kgona go kgopelo Karata ya Boitsebišo dipankeng tša kgauswi le bona ka lebaka la kwano gare ga Kgoro ya Merero ya Selegae le dipanka tše dingwe ka nageng.

GO AGA MMUŠO WO O HLOKOMELAGO, WO O ŠOMAGO BOTSE

Mo Polelong ya Maemo a Setšhaba ya 2014, Mopresidente o tla tšwetšapele go kaonafatša maphelo a bagolofadi. Ka Manthole 2014, Kabinete e lokollotše sengwalwa sa Pholisi ya Bosetšhaba ya Ditokelo tša Bagolofadi gore setšhaba se dire ditshwayotshwayo.

POELOMORAGO GO TŠA MOTHEO

Mmušo o thakgotše lenaneo la "Poealomorago go tša Motheo" go godiša pušo ye botse le tshepedišo ye botse ka go fokotša tsheny, go šomiša ditšelete tša setšhaba gabotse, go thwala bašomi ba ba nago le bokgoni le go kgonthišiša gore go ba le tlhalošo le maikarabelo ka mebasepaleng.

Tlhako ya Tlhabollo ya Dinagatoropo ye e Kopantšwego ye e tsebišitšwego mo Polelong ya Maemo a Setšhaba ka Phupu 2014, e amogetšwe ke Kabinete.

AFRIKA YE KAONE LE LEFASE LE LE KAONE

Go tsea karolo kagong ya Afrika ye kaone, Afrika Borwa e tšwetšepele go thekga khutšo le tšhireletšo le kopanyo ya ekonomi ya selete ka kontinenteng.

Bokgoni bja Afrika bja Thušo ya ka Pela go Mathata, moo Afrika Borwa e tšeago karolo ebile e le leloko leo le e thomilego ga bjale e a šoma. Sešole sa Tšhireletšo sa Bosetšhaba sa Afrika Borwa (SANDF) le Ditirelo tša Maphodisa a Afrika Borwa di tšwetšepele go tsea karolo ka mafolofolo ka thibelong ya dithulano le tlholo ya khutšo ka kontinenteng.

Afrika Borwa gape e tšwelapele go thekga masolo a tharollo ya dithulano ka Lesotho, Sri Lanka le Sudan Leboa, a a etilwego pele ke Motlatšamopresidente Cyril Ramaphosa Tšomisišanong ya ekonomi le Brazil, Russia, India, China le Afrika Borwa BRICS yeo e matlafaditšwego ke ge dikwano tše pedi tša mathomo tša go akaretša mebušo di phethilwe nakong ya Samiti ya botshelela ya BRICS yeo e bego e swaretšwe Brazil ka Mosegamanye 2014.

Ye e be e le Kwano ka ga Panka ye Mpsha ya Tlhabollo le Kwano ya go Hloma Peakanyo ya Resefé ya tša Tšhoganetšo. Dinaga tša Leboa tše di hlabologilego di dula e le bašomišani ba bohlokwa go Afrika Borwa ka fao naga e kgona go tšwetšepele pholisi ya yona ya bosetšhaba le ya dinaga tša ntłe. Re na le kamano ye bohlokwa le Kopano ya Yuropa, magareng a tše dingwe, ka Lenaneo la Peeletšo ya Mananeokgoparara la Afrika Borwa la boleng bja go balelwga go R1,5 bilione.

Mpshafatšo ya Molao wa Sebaka le Kgolo ya Afrika ka morago ga Lewedi 2015 le kholofetšo ya go thekga diprotšeke tša khutso tša go etwa pele ke Afrika ka kontinenteng di magareng a dipuelo tše bohlokwa tša Samiti ya boetapele ya Dinagakopano tša Afrika ye e swerwego ka Amerika ka 2014. Maemong a mohlakanelwa, 2015 ke segopotšo sa bo 70 sa Ditšhabakopano seo se tlišago nepišo ye bogale ya nyakego ya phetogo ya Lekgotla la Ditšhabakopano la Tšhireletšo le diinstitšušene tše dingwe tša boditšhabatšhaba.

GO BOLOKA LESWA GA BAGALE BA SETŠHABA

Bagale ba setšhaba ba tokologo, Moses Kotane le JB Marks ba tla bolokwa leswa ka Afrika Borwa ka Hlakola. Mmušo wa Afrika Borwa o leboga mmušo le batho ba Russia ge ba re hlokomeletše mašaledi a bagale ba rena ka seriti mengwaga ye mentši bjalo.

"Mo ngwageng wo wa Tšhatha ya Tokologo le Kopano Kgatong ya go Tšwetšepele Tokologo ya Ekonomi, re ineeela gape go kopano le go šoma ka maatla go kgonthiša katlego ye e tšwelago pele ka nageng ya rena ye botse."

- **Mořesidente Jacob Zuma, Polelo ya Maemo a Setšhaba, 12 Dibokwane 2015.**

MEGALA YA TIRELOTHUŠO

Mmušo o na le mafapha, ditirelo le mananeo a go fapano ao a ka thušago go kaona-fatša mapheho a baswa.

Kgoro ya Thuto le Tlhahlo tša Godimo	0800 87 2222
Lekoko la Gare la Ditirelo kgopelo (CACH)	0860 35 66 35
Lekala la Tlhabollo ya Baswa la Bosetšhaba	0800 52 52 52
Lekala la Tlhabollo ya Dikgwebopotlana	0860 103 703
Mogala wa Kemišo ya Bosenyi	08600 10111
Kgoro ya Bodulo bja Batho	0800 146 873
Ditemošo tša Ditokelo tša Naga le Diteleko	0800 007 095
Eskom	086 003 7566
Foramo ya Bosetšhaba ya Kgahlanong le Bomenetša	0800 701 701
Mogala wa Thekgo Mabapi le HIV le AIDS	0800 012 322

**MOGALA WA
MOPRESIDENTE:**

17727

BALAOXI BA DIKANTORO TŠA PROFENSE TŠA GCIS

PROFENSE	MOLAODI	MOGALA	IMEILI
Foreisetata	Morena Tshenolo Mokeyane	051 448 4504	Tshenolo@gcis.gov.za
KwaZulu-Natala	Mohumagadi Ndala Mgadi	031 301 6787	Ndala@gcis.gov.za
Gauteng	Morena Peter Gumede	011 834 3560	PeterG@gcis.gov.za
Kapa Leboa	Morena Marius Nagel	053 832 1378	MariusN@gcis.gov.za
Kapa Bohlabela	Morena Ndlelantle Pinyana	043 722 4903	Ndlelantle@gcis.gov.za
Limpopo	Morena Thanyani Ravhura	015 291 4689	Thanyani@gcis.gov.za
Mpumalanga	Morena Tiisetso Ramotse	013 753 2397	Tiisetso@gcis.gov.za
Leboa Bodikela	Morena Mareka Mofokeng	018 381 7071	Mareka@gcis.gov.za
Kapa Bodikela	Morena Louis Botha	021 697 0145	LouisB@gcis.gov.za

Mmogo re tšwetša

Pele Afrika Borwa

